

การอุทิศตนและความตายในพุทธปรัชญาเถรวาท



นายวัชร เรื่องจินดาวลย์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาปรัชญา ภาควิชาปรัชญา

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-53-1175-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

EUTHANASIA AND DEATH IN THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY



Mr. Vattakorn Ruangjindavalai

**ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in Philosophy

Department of Philosophy

Faculty of Arts

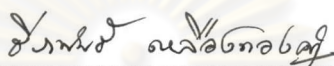
Chulalongkorn University

Academic year 2004

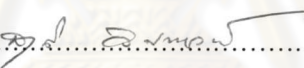
ISBN 974-53-1175-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การณยฆาตและความตายในพุทธปรัชญาเถรวาท
โดย นายวัชรกร เรืองจินดาวลัย
สาขาวิชา ปรัชญา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. สมภาร พรมทา


คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท


..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. ชีระพันธ์ เหลืองทองคำ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์


..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์สมฤดี วิสทเวทย์)


..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมภาร พรมทา)


..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์เนืองน้อย บุญยเนตร)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วัณกร เรื่องจินตาวลัย : การุณยฆาตและความตายในพุทธปรัชญาเถรวาท (EUTHANASIA AND DEATH IN THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY) อ.ที่ปรึกษา : รศ. ดร. สมภาร พรมทา, 47 หน้า ISBN 974-53-1175-8

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดประสงค์ที่จะศึกษาว่า ตามทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท มีกรณีใดหรือไม่ที่การุณยฆาตเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ ผลการศึกษาพบว่า แม้ว่าหลักจริยศาสตร์ของพุทธศาสนาเถรวาทจะมีลักษณะเป็นแบบสัมบูรณ์นิยม แต่เนื่องจากพุทธศาสนามีคำสอนอีกส่วนหนึ่งที่พิจารณานำหนักของความคิดและความถูกในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งจากรายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำนั้นๆด้วย ทำให้พุทธศาสนามีแนวโน้มที่จะยอมรับว่า การกระทำบางอย่างแม้จะวินิจฉัยได้ในเบื้องต้นว่าผิดตามหลักการเชิงสัมบูรณ์นิยมที่ใช้การดูเจตนาอันประกอบด้วยกุศลมูลหรืออกุศลมูลเป็นเกณฑ์ แต่ถ้าในรายละเอียด การกระทำนั้นเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด ซึ่งสามารถอธิบายให้เกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องประโยชน์ตามหลักการของพุทธศาสนาหรือหลักการอื่นๆ เช่น เรื่องความตาย ความเชื่อเรื่องกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด เป็นต้น การกระทำผิดนั้นก็จะมีความเข้มข้นลดน้อยลงตามสัดส่วนของคำอธิบาย จนถึงระดับที่ว่าอาจเป็นไปได้ที่ความผิดนั้นน้อยมากจนแทบจะถือได้ว่าไม่ผิด ดังเช่นการฆ่าตัวตายของพระภิกษุบางรูปเพื่อรักษาการบรรลุมรรณบางอย่างเอาไว้

ในเรื่องการทำการุณยฆาต ผู้วิจัยพบว่า มีคำแนะนำในเชิงเป็นทางออกแก่ผู้ป่วยด้วยโรคร้ายที่ไม่มีทางรักษาให้กลับฟื้นว่า หากความตายเป็นทางออกที่ดีที่สุด ในแง่ที่ไม่ก่อให้เกิดภาระแก่ผู้อื่นที่ต้องดูแลคน การงดอาหารและยาเป็นสิ่งที่สมควรกระทำ ส่วนผู้ที่ดูแลคนไข้ประเภทนี้อยู่ หากเห็นว่าการยุติชีวิตคนไข้โดยการไม่สนับสนุนปัจจัยในการดำรงอยู่เช่นอาหารและยาเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด การยุติความช่วยเหลือเหลือนั้นก็ยังสามารถกระทำได้ กล่าวโดยสรุป งานวิจัยนี้พบว่าการุณยฆาตทางอ้อมที่กระทำแก่คนไข้ที่ไม่มีทางรักษาให้กลับฟื้นคืนดี ซึ่งเจ้าตัวยินยอม ด้วยเหตุผลเรื่องการช่วยปลดภาระแก่คนแวดล้อมใกล้ชิด เป็นสิ่งที่พุทธศาสนายอมรับได้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ให้เห็นว่าที่พุทธศาสนายอมรับกรณีเช่นนี้ได้เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องประโยชน์และแนวคิดเรื่องความตายที่พุทธศาสนาสอนนั่นเอง

ภาควิชา.....ปรัชญา.....

สาขาวิชา.....ปรัชญา.....

ปีการศึกษา.....2547.....

ลายมือชื่อนิติ..... วัณกร เรื่องจินตาวลัย

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4480193022 : MAJOR PHILOSOPHY

KEY WORD: THERAVADA BUDDHISM / EUTHANASIA / DEATH

VATTAKORN RUANGJINDAVALAI : EUTHANASIA AND DEATH IN THERAVADA
 BUDDHIST PHILOSOPHY. THESIS ADVISOR : SOMPARN PROMTA, Ph. D. 47 pp.
 ISBN 974-53-1175-8

The main objective of the thesis is to find out whether, according to Theravada Buddhist ethic, there is a possibility of an ethically permissible euthanasia. The study shows that despite being considered an absolutistic, Theravada Buddhist ethic gives a significant consideration for particularities in moral situations. This in turn leads us to a curious conclusion that, though primarily euthanasia is wrongful, it can, at the same time, be morally permissible. That is, by applying the concept of intention- kusalamula, and akusalamula- euthanasia should be considered wrongful. However, it is argued that particularities in particular cases of euthanasia, for example, the purposes of the euthanasia, are significant factors determining the degree of wrongness. This is analogous to cases of suicide mentioned in the Pali Canon, for example, suicide committed by monks who have achieved higher spiritual developmental state. These cases were deemed permissible as suicide was considered as a means to prevent a spiritual decline.

In the case of euthanasia, guidelines for incurable patients can be depicted in Theravada Buddhist ethic. For those with incurable diseases who, at the same time, cause tremendous amount of suffering and stress to the ones looking after them, rejection of food and medicine is permissible. On the other hand, those who are responsible for the above patients, allowing patients to die is permissible. Thus, it can be concluded at least one case of euthanasia is morally permissible. That is a passive euthanasia done under the will of the patients and for reducing the stress and suffering in those looking the patients. The permissibility of euthanasia is closely connected to the principle of *attha* (moral advantage) and the concept of death in Buddhism.

Department.....Philosophy.....

Student's signature.....Vattakorn Ru.

Field of study Philosophy.....

Advisor's signature.....Somparn Promta

Academic year.....2004.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับแสนสาหัสนี้จะสำเร็จลุล่วงไปไม่ได้เลยหากผู้วิจัยไม่ได้รับความอนุเคราะห์ช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สมภาร พรหมทา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของผู้วิจัย ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานวิจัยเรื่องนี้เป็นอย่างมาก อีกทั้งท่านยังช่วยปรับปรุง แก้ไข งานวิจัยชิ้นนี้ จนทำให้งานวิจัยชิ้นนี้สามารถเป็นรูปเป็นร่างที่สมบูรณ์ขึ้นมาได้

ขอขอบคุณน้องไบเตยที่ช่วยพิมพ์รายงานให้ผู้วิจัยมาโดยตลอด4ปีและผู้วิจัยได้เข้ารับการศึกษานิติศาสตรบัณฑิตในภาควิชาปรัชญา ขอขอบคุณพี่อัญ พี่วาว อำ ผน และหลวงพี่ที่ชวนเติมแต่งสีสันในชีวิตการศึกษาที่นี่ของผู้วิจัย ขอขอบคุณพี่วัชรศรดา คุณประนอม ที่ได้แนะนำและให้หนังสือที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์แก่ผู้วิจัย

สุดท้ายผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดามารดาของผู้วิจัยที่ท่านได้คอยช่วยเหลือ สนับสนุน และให้กำลังใจผู้วิจัยมาด้วยดีโดยตลอด กำลังใจที่ผู้วิจัยได้รับจากบิดาและมารดาของผู้วิจัย ถือเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยไม่ยอมแพ้ต่อความลำบาก



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ.....	ซ
บทที่ 1 บทนำ : ข้อตกลงเบื้องต้น.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	1
1.3 แนวเหตุผล ทฤษฎีสำคัญ สมมุติฐาน.....	1
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
1.5 ลำดับขั้นตอนในการเสนองานวิจัย.....	2
1.6 เอกสารประกอบการวิจัย.....	3
บทที่ 2 การตีความพุทธจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการพิจารณาปัญหาการุณยฆาต.....	4
2.1 ภาพรวมของระบบจริยศาสตร์ของพุทธศาสนา.....	4
2.2 สัมบูรณ์นิยมแบบคำนึงถึงความจำเป็นทางสังคมในพุทธศาสนา.....	6
2.3 การคิดถึงเรื่อง “ประโยชน์” ในพุทธจริยศาสตร์.....	7
2.4 การเลือกบนพื้นฐานของทางสายกลาง.....	15
บทที่ 3 แนวคิดเรื่องความตายในพุทธศาสนาฆาต	20
3.1 การพิจารณาความตายในทัศนะของพุทธศาสนา.....	20
3.2 คุณค่าของชีวิตและความตายในทัศนะของพุทธศาสนา.....	25
บทที่ 4 การประยุกต์หลักคำสอนของพุทธศาสนากับเรื่องการุณยฆาต.....	35
4.1 การใช้หลักทางสายกลางและทัศนะเรื่องความตายกับเรื่องการุณยฆาต.....	35
4.2 ข้อสังเกตปิดท้ายของผู้วิจัย.....	40
รายการอ้างอิง.....	45
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	47

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

การใช้อักษรย่อ

1. พระไตรปิฎกที่ใช้อ้างอิงในวิทยานิพนธ์นี้ ใช้อ้างอิงจาก พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง (2546) และ พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับมหายานมกุฏราชวิทยาลัย (2546) ดังนี้

อักษรย่อ	ย่อมาจาก
อง. จตุกก	อภิญญาไตรปิฎก จตุกกนิปาต
อง. ติก.	อภิญญาไตรปิฎก ติกนิปาต
อง. ปญจก.	อภิญญาไตรปิฎก ปญจกนิปาต
อง. สตตค.	อภิญญาไตรปิฎก สตตคนิปาต
ช. อุ.	ชุตตปิฎก อุทาน
ช. ฐ.	ชุตตปิฎก ฐมมปท
ที. อ.	ทีฆนิกาย อฏฐกถา
ม. อ.	มัชฌิมนิกาย อฏฐกถา
ม. อุ.	มัชฌิมนิกาย อุปริปณาสก
มิลินท.	มิลินทปญหา
วินย.	วินยปิฎก
วินย. อ.	วินย อฏฐกถา
วิภงค. อ.	วิภงค. อฏฐกถา
สั. นิ.	สัจจตตปิฎก นิตานวคค

การใช้สัญลักษณ์และหมายเลข

สำหรับพระไตรปิฎกฉบับหลวง สัญลักษณ์ / เป็นเครื่องหมายบอก เล่ม ข้อ และหน้า ตามลำดับ ตัวอย่างเช่น ช. ฐ. 25/166/46. หมายถึง คัมภีร์ชุตตปิฎก ฐมมปท พระไตรปิฎก เล่มที่ 25 ข้อ 166 หน้า 46 เป็นต้น

ส่วนคัมภีร์อรรถกถา ฉบับมหายานมกุฏราชวิทยาลัย การอ้างอิงระบุ เล่ม และหน้า เช่น ฐ. อ. 6/28. หมายถึง ฐมมปทอฏฐกถา เล่มที่ 6 (ภาค 6) หน้า 28 เป็นต้น